

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษามีความสำคัญในการพัฒนามนุษย์ เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อสร้างคนไทยให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพพร้อมที่จะแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในการพัฒนาประเทศไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 6 กำหนดไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้มีคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542, หน้า 5) ในการดำเนินการตามแนวปฏิรูปการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จจำเป็นต้องอาศัยองค์การปฏิบัติ คือ สถานศึกษา ซึ่งหมายถึงการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาได้เป็นอย่างดี และผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเป็นผู้นำการปฏิรูปที่มีประสิทธิภาพ ตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 53 ได้กำหนดให้ผู้บริหารการศึกษาระดับเขตพื้นที่การศึกษาและผู้บริหารโรงเรียนจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้นั้น จะต้องได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการบริหารการศึกษาตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่องค์กรวิชาชีพครู ผู้บริหารโรงเรียน และผู้บริหารการศึกษากำหนดและจะต้องเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพชั้นสูงนั้น คือ จะต้องเป็นผู้บริหารมืออาชีพ การบริหารกิจการใดๆ ที่เกี่ยวกับสาธารณะประโยชน์ในยุคโลกาภิวัตน์จำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารมืออาชีพจึงจะดำเนินธุรกิจต่างๆ ไปด้วยดี และบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้บริหารองค์กรจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ การบริหารกิจการใดๆ ไม่ว่าจะ เล็กหรือใหญ่ต้องอาศัยผู้บริหารมืออาชีพ นั่นหมายความว่า ผู้บริหารโรงเรียนต้องเป็นผู้บริหารโรงเรียนมืออาชีพจึงจะสามารถเป็นผู้นำการปฏิรูปการศึกษาที่มีประสิทธิภาพได้

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นั้นได้เสนอแนวคิดและวิธีการจัดการศึกษาที่ทำหลายด้าน จึงเป็นเสมือนกฎหมายปฏิรูปการศึกษา ดังจะเห็นได้ว่าในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาตินี้ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปในด้านต่างๆ คือ ปฏิรูประบบการศึกษาให้สอดคล้องซึ่งกันและกันทั้งระบบ ปฏิรูปแนวทางการจัดการศึกษาโดยให้ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญปฏิรูปหลักสูตรและเนื้อหาสาระวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียนปฏิรูประบบการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งของหน่วยงานของรัฐ องค์การปกครองท้องถิ่นและเอกชน โดยเน้นเรื่องการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วม ปฏิรูประบบครู ศึกษานิเทศก์และบุคลากรทางการศึกษา มุ่งเน้นให้มีการยกระดับสถานภาพของวิชาชีพครู การพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพครูปฏิรูประบบทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ปฏิรูประบบประกันคุณภาพการศึกษา เน้นเรื่องของการประกันคุณภาพภายในและให้มีการรับรองและประเมินผลมาตรฐานจากองค์กรภายนอกและปฏิรูปสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มุ่งให้มีการผลิตใช้สื่อและเทคโนโลยีในรูปแบบที่หลากหลายที่มีคุณภาพ สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2544, หน้า 15-18)

การปฏิรูปการศึกษาที่มุ่งให้เกิดคุณภาพทั้งในด้านผลผลิต กระบวนการจัดการและปัจจัยต่างๆ โดยมุ่งหวังให้การจัดการศึกษา พัฒนาทั้งระบบ (Whole school approach: WSA) บุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ก็คือผู้บริหารโรงเรียน เพราะต้องเป็นผู้นำและผู้ประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่มีความสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการเรียน การสอน และการเรียนรู้ รวมทั้งประสานสัมพันธ์ ระดมและจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สุพล วังสินธ์ (2545, หน้า 29) ผู้บริหารโรงเรียนจึงเปรียบได้ว่าเป็นจอมทัพสำคัญที่จะนำพาองค์กรให้ก้าวไปในกระแสแห่งการปฏิรูปได้อย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี ผู้บริหารโรงเรียนในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงทางบริบท (Context) หลากหลายส่วนนั้น น่าจะเปรียบได้กับ “ผู้บริหารมืออาชีพ” จึงจะเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบันที่จะทำหน้าที่สำคัญให้ไปสู่เป้าหมายที่พึงประสงค์โดยการกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาสู่การปฏิบัติที่แสดงให้เห็นศักยภาพ คุณภาพเกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการบริหารจัดการศึกษาภายในสถานศึกษาแห่งนั้น

ผู้บริหารหรือผู้นำหรือผู้จัดองค์การ หรือหัวหน้างาน ไม่ว่าจะหน่วยงานเล็กหรือหน่วยงานใหญ่หน่วยงาน ราชการหรือเอกชนก็ตาม ย่อมมีบทบาทที่เป็นผลต่อการสำเร็จ

หรือประสิทธิภาพของงานเป็นอย่างยิ่ง บางครั้ง การจัดองค์การ แม้จะไม่เรียบร้อยถูกต้อง อยู่บ้าง ก็อาจได้รับผลงานสูงได้หากผู้บริหารมีคุณลักษณะที่ดี แต่ถ้าคุณลักษณะ หรือ พฤติกรรมในการนำของผู้บริหารไม่ดี แม้การจัดองค์การถูกต้อง หรือดีเพียงใดก็ตาม ผลงานที่เกิดขึ้นของหน่วยงานนั้นๆ ย่อมสมบูรณได้ยาก ดังนั้นผู้บริหารหรือผู้นำจะต้องมี คุณสมบัติเหมาะสม มีพฤติกรรม ในการนำที่ถูกต้อง เหมาะสมเพราะความสำเร็จของงาน ทุกด้านขององค์การ ขึ้นอยู่กับผู้บริหาร หรือผู้นำ ซึ่งจะวินิจฉัยสั่งการหรือตัดสินใจ แก้ปัญหาต่างๆ เพื่อให้งานเกิดประสิทธิภาพ ซึ่งคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร หรือผู้นำนั้น ควรที่จะประกอบด้วยเรื่องที่สำคัญ ได้แก่ คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ คุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำ คุณลักษณะด้านความรู้ทางวิชาการ และคุณลักษณะ ด้านความสามารถในการบริหารปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างการเรียนรู้ในโรงเรียน คือ ระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และการมีส่วนร่วม ฌ์ฐซุนันท์ ฌันพระยูร (2559, หน้า 2) ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนในยุคปฏิรูปในการศึกษาจึงต้องมีศาสตร์และศิลป์ ในการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่จะทำให้การบริหารจัดการศึกษา บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

ผู้บริหารโรงเรียนในยุคปฏิรูปการศึกษา จะต้องมีความรู้ ความสามารถในการ บริหารจัดการ มีวิสัยทัศน์ในการบริหารการศึกษาให้ทันสมัยกับการเปลี่ยนแปลง มีภาวะผู้นำมีมนุษยสัมพันธ์เป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้อง และมีความเป็นประชาธิปไตย เพื่อนำไปสู่การปฏิรูปการเรียนรู้ให้ผู้เรียนทุกคนมีความรู้ ความสามารถ บุคลิกลักษณะ และคุณสมบัติตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างแท้จริง ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียน ที่มีประสิทธิภาพในยุคปฏิรูปการศึกษาควรมีลักษณะที่สำคัญ คือ นักพัฒนา นักแก้ปัญหา นักตัดสินใจ นักประนีประนอม นักการทูต นักวางแผน นักปกครอง และนักประชาสัมพันธ์ ด้วยเหตุนี้ผู้บริหารโรงเรียนซึ่งเป็นผู้นำของสถานศึกษา จึงถือได้ว่าเป็นบุคคลที่มีบทบาท สำคัญต่อการจัดการศึกษา เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายตามความต้องการจะเห็นได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียน เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษา เป็นผู้ทำหน้าที่ให้บริการ หรือปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน การนิเทศ และการบริหาร การศึกษาในหน่วยงานการศึกษาต่างๆ โดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนในปัจจุบัน มีอำนาจในการตัดสินใจ รวมทั้งการกำหนดนโยบายต่างๆ ของสถานศึกษา ผู้บริหาร วิทยาลัยจึงควรมีคุณลักษณะที่ดี ทั้งทางด้านคุณวุฒิและคุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนทั้ง จรรยาบรรณวิชาชีพที่ดี เป็นผู้นำวิชาชีพที่จะต้องมีความรู้ ความสามารถ

จึงจะนำไปสู่การจัดและการบริหารสถานศึกษาที่ดีมีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ
(ธีระ รุญเจริญ, 2550, หน้า 7)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความ
คาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนในยุค
ปฏิรูปการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 เพื่อให้ผู้บริหาร
สถานศึกษามีแนวทางในการปฏิบัติและพัฒนาคุณลักษณะของตนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
และเพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาตนเองและผู้บริหาร
ทุกระดับให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งจะส่งผลต่อการจัดการศึกษาของประเทศให้มี
คุณภาพต่อไป

คำถามของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามการวิจัย ไว้ดังนี้

1. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนในยุคปฏิรูปศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ตามความคาดหวังของผู้มีส่วนได้
ส่วนเสียอยู่ในระดับใด
2. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนในยุคปฏิรูปการศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ตามความคาดหวังของผู้มีส่วนได้
ส่วนเสียที่มีสถานภาพแตกต่างกัน แตกต่างกันหรือไม่อย่างไร
3. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนในยุคปฏิรูปการศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ตามความคาดหวังของผู้มีส่วนได้
ส่วนเสีย ของโรงเรียนขนาดแตกต่างกัน มีแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร
4. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนในยุคปฏิรูปการศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ตามความคาดหวังของผู้มีส่วนได้
ส่วนเสียที่มีเพศแตกต่างกัน แตกต่างกันหรือไม่อย่างไร
5. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนในยุค
ปฏิรูปการศึกษา ตามความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 เป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนในยุคนิรโทษกรรม การศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ตามความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนในยุคนิรโทษกรรม การศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ตามความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีสถานภาพแตกต่างกัน
3. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนในยุคนิรโทษกรรม การศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ตามความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ของโรงเรียนขนาดแตกต่างกัน
4. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนในยุคนิรโทษกรรม การศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ตามความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ที่มีเพศแตกต่างกัน
5. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนในยุคนิรโทษกรรม การศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

สมมติฐานของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัย ไว้ดังนี้

1. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนในยุคนิรโทษกรรม การศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ตามความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อยู่ในระดับมาก ทั้งในภาพรวมและรายด้าน
2. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนในยุคนิรโทษกรรม การศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ตามความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีสถานภาพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน
3. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนในยุคนิรโทษกรรม การศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ตามความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ของโรงเรียนขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

4. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนในยุคปฏิรูปการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ตามความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

ความสำคัญของการวิจัย

การศึกษารวบรวมเรื่อง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนในยุคปฏิรูปการศึกษา ตามความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 จะก่อให้เกิดประโยชน์ดังนี้

1. ผลการวิจัยเป็นสารสนเทศสำหรับผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ในการพัฒนาตนเอง
2. ผลการวิจัยเป็นสารสนเทศพื้นฐานสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 เพื่อประกอบการพิจารณาสนับสนุนส่งเสริมการบริหารโรงเรียน
3. ผลการวิจัยเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนในยุคปฏิรูปการศึกษาตามความหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนในยุคปฏิรูปการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ดังนี้

1. ด้านมนุษยสัมพันธ์
2. ด้านความเป็นผู้นำ
3. ด้านผู้นำทางการบริหารจัดการ
4. ด้านบุคลิกภาพ
5. ด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ
6. ด้านคุณธรรม จริยธรรม

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ปีการศึกษา 2560 จำนวนทั้งสิ้น 22,788 คน จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 121 คน ครูผู้สอน 2,146 คน ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาจำนวน 56 คน จากทั้งหมด 56 โรงเรียน และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 20,465 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และผู้ปกครองนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ปีการศึกษา 2560 โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 391 คน ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, หน้า 43)

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดเป็นตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ดังนี้

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

3.1.1 สถานภาพ

3.1.1.1 ผู้บริหารโรงเรียน

3.1.1.2 ครูผู้สอน

3.1.1.3 ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา

3.1.1.4 ผู้ปกครองนักเรียน

3.1.2 ขนาดโรงเรียน

3.1.2.1 โรงเรียนขนาดเล็ก

3.1.2.2 โรงเรียนขนาดกลาง

3.1.2.3 โรงเรียนขนาดใหญ่/ใหญ่พิเศษ

3.1.3 เพศ

3.1.3.1 ชาย

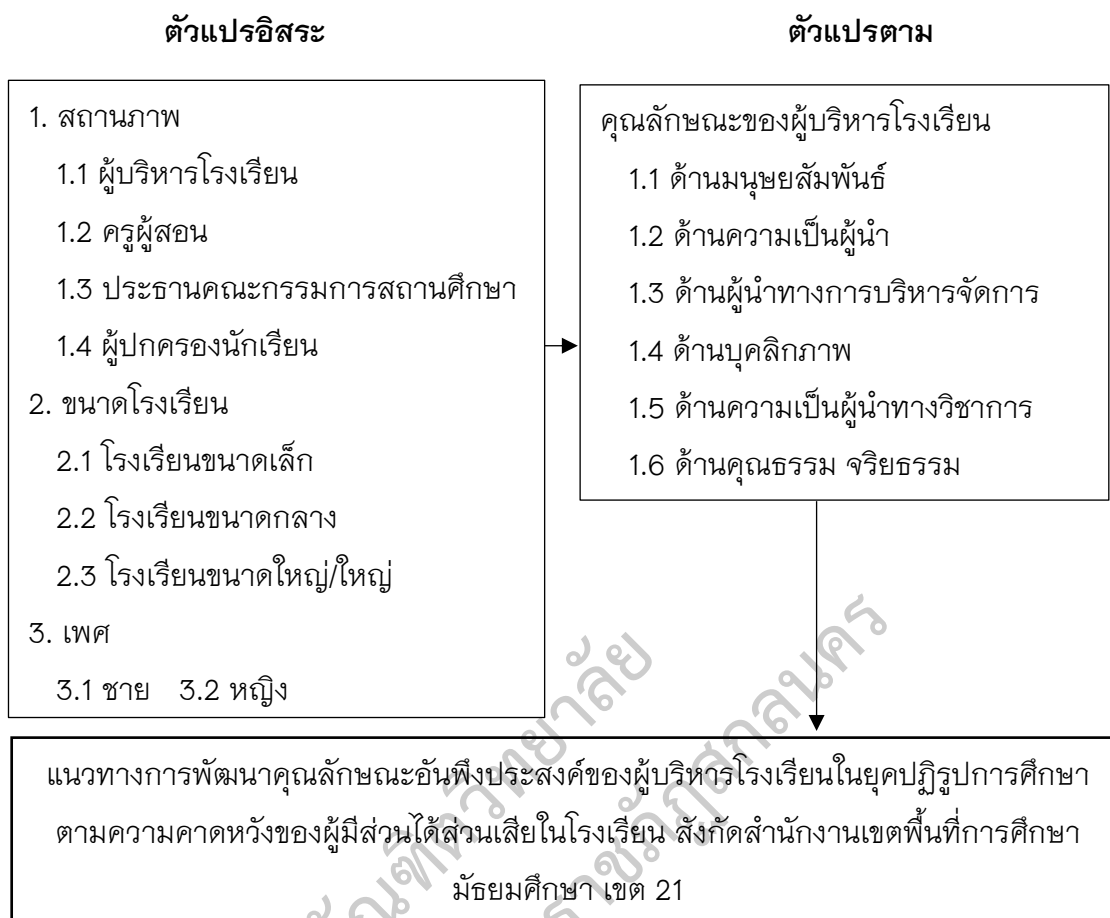
3.1.3.1 หญิง

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหาร
ยุคปฏิรูปการศึกษา 6 ด้าน

- 3.2.1 ด้านมนุษยสัมพันธ์
- 3.2.2 ด้านความเป็นผู้นำ
- 3.2.3 ด้านผู้นำทางการบริหารจัดการ
- 3.2.4 ด้านบุคลิกภาพ
- 3.2.5 ด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ
- 3.2.6 ด้านคุณธรรม จริยธรรม

กรอบแนวคิดของการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหาร
โรงเรียนในยุคปฏิรูปการศึกษา ตามความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยม ศึกษา เขต 21 ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิด
เกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน 6 ด้าน ประกอบด้วย
1) ด้านมนุษยสัมพันธ์ 2) ด้านความเป็นผู้นำ 3) ด้านผู้นำทางการบริหารจัดการ
4) ด้านบุคลิกภาพ 5) ด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ 6) ด้านคุณธรรม จริยธรรม
ซึ่งได้จากการสังเคราะห์เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะอันพึง
ประสงค์ของผู้บริหารในยุคปฏิรูปการศึกษาของ พรพิมล นิยมพันธุ์ (2550, หน้า 4)
สิงห์ ยิ้มแย้ม (2550, หน้า 29-30) ณัฐชยารัตน์ ชูมีวาทิน (2552, หน้า 97) บุญธรรม
ไวยมิตร (2553, หน้า 5) จริญญา เคหา (2554, หน้า 18) ยงยุทธ เกษสาคร
(2554, หน้า 45-48) สุนันทา พ่วงทอง (2556, หน้า 95-101) บัญญัติ วันชัย (2557,
หน้า 96-97) จึงสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความหมายของคำศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ
 ผู้บริหารโรงเรียนในยุครูปการศึกษ ตามความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียใน
 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ผู้วิจัยได้กำหนดนิยาม
 ศัพท์ไว้ดังนี้

1. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
 การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 หมายถึง พฤติกรรมหรือการแสดงออกในลักษณะต่างๆ
 ของผู้บริหารโรงเรียนที่นับได้ว่าเป็นแบบอย่างที่ดี ที่สามารถสังเกตได้ ดังนี้

1.1 ด้านมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ผู้ที่มีบุคลิกภาพเป็นกันเองกับผู้ร่วมงาน
 มีความจริงใจต่อผู้ร่วมงาน มีบุคลิกภาพยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ รับฟังความคิดเห็นและ
 ปัญหาของผู้ร่วมงานอย่างใจเย็น ใส่ใจในเรื่องหน้าที่การงานของผู้ร่วมงาน รู้จักผ่อนหนัก

ผ่อนคลาย มีลักษณะนิสัยพูดคุย พบปะกับผู้ร่วมงานเป็นประจำยกย่องให้เกียรติผู้ร่วมงาน มีอัธยาศัยดีพูดจาสุภาพกับทุกคน

1.2 ด้านความเป็นผู้นำ หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารที่แสดงถึง ความรู้ความสามารถในการบริหาร เพื่อการโน้มน้าวหรือจูงใจให้ทุกฝ่ายในโรงเรียน ปฏิบัติงานในหน้าที่ตามความรับผิดชอบของตนอย่างเต็มที่ จนนำไปสู่ความสำเร็จ ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ด้วยความเต็มใจ

1.3 ด้านผู้นำทางการบริหารจัดการ หมายถึง ผู้ที่มีความสามารถในการ กำหนดวิสัยทัศน์ นโยบาย เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของงาน ผู้ที่มีความสามารถในการใช้ เหตุผลในการตัดสินใจ มีความรู้ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน เป็นผู้สร้างบรรยากาศที่ดีในการ ทำงาน มีความเข้าใจต่อบทบาทหน้าที่ของตน สามารถจัดบุคลากรได้เหมาะสมกับงาน มุ่งหวังในผลสำเร็จของงาน เป็นผู้ที่สามารถแก้ปัญหาตามสถานการณ์อย่างเหมาะสม มีความเป็นประชาธิปไตยในการรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน สามารถบริหาร ทรัพยากรในการจัดการเรียนการสอน สามารถกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานเกิดความมั่นใจ ในการ ทำงาน เป็นผู้ที่สามารถติดต่อสื่อสารกับผู้ร่วมงานอย่างมีประสิทธิภาพ และมีศักยภาพ ในการนิเทศ ติดตามผลงานของผู้ร่วมงาน

1.4 ด้านบุคลิกภาพ หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริการที่เกี่ยวข้อง กับลักษณะท่าทางอากัปกริยาต่างๆ ของผู้บริหารที่แสดงออกทางร่างกายเกี่ยวกับการ แต่งกาย การมีสุขภาพสมบูรณ์ สุขภาพอ่อนโยน ลักษณะท่าทางร่าเริงแจ่มใส การเป็นผู้นำและผู้ตาม ความสุขุมรอบคอบในการปฏิบัติงาน ความเชื่อมั่นในตนเอง มีสุขภาพจิตดี ใช้ภาษาถูกต้องและเหมาะสมกับกาลเทศะ สื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.5 ด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ หมายถึง ความสามารถในการ ปฏิบัติงานของผู้บริหารในการจัดการหลักสูตร การนิเทศ และดำเนินการประกันคุณภาพ การศึกษา ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนครูด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนา คุณภาพผู้เรียน

1.6 ด้านคุณธรรมและจริยธรรม หมายถึง ประพฤติตนให้เป็นแบบอย่าง ที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่การงานและหน่วยงาน มีความสำนึก รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตามนโยบายของหน่วยงาน มีความยุติธรรมและ สามารถปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานได้อย่างเสมอภาค มีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหา และการแก้ปัญหาได้อย่างมีเหตุผล มีความบริสุทธิ์ใจและจริงใจต่อผู้ร่วมงาน และมีความเมตตา กรุณา ต่อบุคลากรและนักเรียน

2. ความคาดหวัง หมายถึง ความคิด ความรู้สึก ความต้องการ การคาดคะเน การคาดการณ์ไวล่วงหน้าทั้งในทางที่ดีหรือไม่ดี ต่อเหตุการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตตามความเหมาะสมของสถานการณ์ จากประสบการณ์ที่ผ่านมาของแต่ละบุคคล

3. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หมายถึง กลุ่มคนที่ได้รับผลกระทบ หรืออาจได้รับผลกระทบจากการดำเนินการและความสำเร็จของ เช่น ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ปีการศึกษา 2560

3.1 ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งหรือรักษาการในตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พุทธศักราช 2546 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ปีการศึกษา 2560

3.2 ครูผู้สอน หมายถึง ข้าราชการครู พนักงานราชการ และครูอัตราจ้างที่ปฏิบัติหน้าที่การสอนในโรงเรียน ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พุทธศักราช 2546 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ปีการศึกษา 2560

3.3 ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง บุคคลที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับการแต่งตั้งจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

3.4 ผู้ปกครองนักเรียน หมายถึง บิดามารดาหรือผู้ปกครองนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

4. ขนาดโรงเรียน หมายถึง องค์กรที่จัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษา พุทธศักราช 2546 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ปีการศึกษา 2560 ที่เปิดการสอนระดับมัธยมศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ขนาด

4.1 โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียน 499 คนลงมา

4.2 โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่

500 - 1,499 คน

4.3 โรงเรียนขนาดใหญ่/ใหญ่พิเศษ หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 1,500 – 2,499 คน

5. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนในยุค ปฏิรูปการศึกษา ตามความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 หมายถึง การที่ผู้วิจัยนำผลการวิจัยคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนในยุคปฏิรูปการศึกษา ตามความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในโรงเรียนรายด้านเฉพาะด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า ค่าเฉลี่ยรวม แล้วนำไป สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 คน เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารและหน่วยงานต้นสังกัดนำไป พัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์